

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av läs- och skrivundervisning inom ämnena svenska/svenska som andraspråk i årskurserna 4-6 vid Nova Montessoriskola med huvudman Montenova Montessoriskola ekonomisk förening i Kungsbacka kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om skolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför under 2015 en kvalitetsgranskning av läs- och skrivundervisningen inom ämnena svenska/svenska som andraspråk i årskurserna 4-6. Granskningen av undervisningen vid Nova Montessoriskola i Kungsbacka kommun ingår i detta projekt.

Nova Montessoriskola besöktes den 5-7 maj 2015. Ansvariga inspektörer har varit Kristina Svensson och Monica Axelsson. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av läs- och skrivundervisningen inom ämnena svenska/svenska som andraspråk genomförs i 35 skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet, redovisas de samlade resultaten.

Bakgrundsuppgifter om Nova Montessoriskola

Nova Montessoriskola är en fristående grundskola som ligger centralt i Kungsbacka. Huvudman är Montanova Montessoriskola ekonomisk förening. Årskurserna 4-5 undervisas i den del av skolan som kallas *Lill-Nova* och ligger några kilometer från *Stor-Nova* där elever i årskurserna 6-9 undervisas. Skolan har vid besöket cirka 290 elever i förskoleklass och årskurserna 1-9. Av dessa går 87 elever i årskurserna 4-6. Eleverna är indelade i tre åldersblandade klasser i årskurserna 4-5 och en åldershomogen årskurs 6. Inga elever läser svenska som andraspråk i årskurserna 4-6.

Lärarna som undervisar årskurserna 4-5 är organiserade i ett arbetslag och lärarna som undervisar årskurs 6 ingår i arbetslaget för lärare i årskurserna 6-9. Tre lärare undervisar i svenska i dessa årskurser.

Enligt uppgift från rektorn har lärarna fått kompetensutveckling via kurser bland annat i läs- och skrivsvårigheter och i en särskild modell för att utveckla läsförståelse.

Vid nationella prov i ämnet svenska för årskurs 3 läsåret 2013/14 nådde samtliga elever kravnivåerna i flertalet av de delprov som berör läsa och skriva. I några delprov nådde dock inte samtliga elever kravnivåerna. 80 procent av eleverna nådde kravnivåerna i delprovet som berör skriva *faktatext* jämfört med rikets andel som var 86 procent. I delproven skriva *berättande text* och läsa *berättande text* nådde 87 respektive 97 procent av eleverna kravnivåerna. Motsvarande resultat i riket var 90 respektive 94 procent.¹

Vad gäller resultat vid nationella prov i ämnet svenska i årskurs 6 fick samtliga elever något av provbetygen A-E läsåret 2013/14. Samma läsår låg genomsnittlig provbetygspoäng för samtliga delprov avseende läsförståelse och skriftlig förmåga över nivån för riket. Pojkarna hade lägre genomsnittligt provbetygspoäng än flickorna såväl i provbetyg som i delproven.²

Av officiell betygsstatistik för årskurs 6 framgår att flickorna vid skolan läsåret 2013/14 haft högre genomsnittlig betygsspoäng i ämnet svenska än pojkarna.

Resultat

1. Görs syfte och mål med valt textinnehåll och arbetssätt tydligt för eleverna?

Här undersöks om läraren tar reda på elevernas behov, intresse, bakgrund och erfarenheter. Vidare om läraren motiverar eleverna, så att de förstår varför de ska arbeta med den aktuella texten eller skrivövningen. Här granskas också om läraren tydliggör för eleverna vad de ska lära sig och hur de ska arbeta för att nå målen.

Enligt skollagen ska hänsyn tas till elevers olika behov i utbildningen. ³Alla barn ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.⁴ Enligt läroplanen för grundskolan (Lgr 11) ska läraren ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.⁵

Skolverket betonar att lärandet stimuleras och underlättas av att innehållet i texterna engagerar och kopplar till elevernas erfarenheter.⁶

Forskning visar att om läraren formulerar tydliga mål på kort och lång sikt som eleverna förstår och accepterar så ökar elevernas lärande.⁷

¹ Fyra delprov berör Läsa och tre delprov berör Skriva.

² Ett delprov berör läsförmåga och ett berör skriftlig förmåga.

³ 1 kap. 4 § andra stycket skollagen.

⁴ 3 kap. 3 § skollagen.

⁵ Lgr 11, avsnitt 2.2.

⁶ Skolverket (2010). *Texters, textuppgifters och undervisningens betydelse för elevers läsförståelse. Fördjupad analys av PIRLS 2006*. Skolverkets aktuella analyser. Stockholm: Fritzes. Skolverket (2012). *PIRLS 2011. Rapport 381*.

⁷ Håkansson, J.; Sundberg D. Utmärkt undervisning – Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning

Granskningen genomfördes genom observationer av lektioner i ämnet svenska samt genom intervjuer med lärare, elever och rektor. Vid intervjuer med eleverna uppger de att lärarna i svenska oftast är tydliga med *vad* eleverna ska lära sig innan de påbörjar uppgifter i läsning och skrivning. De får vanligen en så kallad lokal pedagogisk planering som de går igenom tillsammans med läraren och som sedan sätts upp på väggen i klassrummet och läggs ut på skolans digitala system. De menar att planeringen hjälper dem att förstå vad de ska lära sig, hur det ska gå till, hur de ska bedömas och vilka kopplingar som finns till läroplanen. Eleverna anser dock att lärarna är otydligare med att berätta vilken nytta de har av kunskapen än vad de ska lära sig. Eleverna tror främst att de ska lära sig för att de har nytta av det längre fram i livet. De berättar dock att någon lärare ofta frågar dem vad de tror att de ska ha kunskapen till. De resonerar sedan om detta för att förstå vad de ska ha kunskapen till även i nuläget.

I den enkät Skolinspektionen genomförde med eleverna inför besöket anger samtliga elever att *det stämmer helt och hållet* eller *stämmer ganska bra* att deras lärare i svenska brukar förklara vad de ska lära sig.⁸

Lärarna berättar vid intervjun att de ibland medvetet börjar arbeta med läs- och skrivuppgifter innan de går igenom målsättningen med dem. Många elever är väldigt fokuserade på att få bra betyg och lärarna menar att de på detta sätt vill hjälpa eleverna att känna lust för lärandet snarare än stress för betyg. Lärarna anser sig oftare gå tillbaka till *vad* eleverna ska lära sig än till *syftet* med kunskapen. En lärare brukar börja med att fråga eleverna vad de tror om syftet istället för att berätta själv, för att förankra detta bättre hos eleverna.

Vid de lektioner Skolinspektionen observerat försöker lärarna motivera eleverna på olika sätt. I en klass diskuterades varför det är viktigt att grundligt söka fakta och göra en tankekarta inför skrivandet, att kunskapen byggs upp steg för steg. I en annan klass resonerade lärare och elever tillsammans om varför de ska arbeta med att ge respons på varandras texter – vad som är "nyttan" med det.

Eleverna tror att lärarna känner till deras intressen. Av både intervjuer och lektionsobservationer framgår att inför den skrivuppgift de nu arbetar med i årskurs 4-5, har eleverna fått ge förslag till olika ämnen för de faktatexter som ska skrivas. De har också fått gehör för många av sina förslag. Om de behöver svårare eller enklare uppgifter eller annat stöd kan de få det och har även möjlighet att lyssna till böckerna om de tycker det är svårt att läsa. Lärarna ger olika exempel på hur elevernas intressen och behov har påverkat textval och arbetsuppgifter. De uppger också att eleverna oftast själva väljer skönlitterära texter, utifrån intresse, även om lärarna försöker utmana och vidga bokvalet.

⁸ Skolinspektionen har genomfört en elevenkät riktad till samtliga elever i årskurserna 4-6 vid de skolor som ingår i granskningen. Enkäten besvarades vecka 12 och innehöll frågor om läs- och skrivundervisningen. Svarsfrekvensen vid skolan uppgick till ca 85.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att syfte och mål med valt textinnehåll och arbetssätt i hög grad görs tydligt för eleverna. Granskningen visar att lärarna ger eleverna möjlighet att förstå varför de ska arbeta med en uppgift och vad de ska lära sig. Vidare att läs- och skrivuppgifterna tar sin utgångspunkt i elevernas intressen och behov. Genom att på detta sätt förankra uppgifterna hos eleverna motiveras eleverna att nå längre i sin läs- och skrivutveckling.

2. Får eleverna lära sig läs- och skrivstrategier för att utveckla sin läs- och skrivförmåga?

2.1 Får eleverna lära sig lässtrategier för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna?

Här undersöks om eleverna får lära sig att läsa och förstå olika typer av texter, använda olika angreppssätt utifrån vilket syfte de läser en text, reflektera över texter, urskilja budskap i texter samt sätta texter i relation till tidigare erfarenheter och kunskaper.

Här granskas också om läraren ser till att eleverna strukturerat får samtala om egna och andras texter med ett aktivt lärarstöd utan fokus på rätt eller fel svar. Vidare om läraren medvetet arbetar med att ge eleverna verktyg som hjälper dem att förstå det de läser.

Enligt skollagen syftar utbildningen till att främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvars-kännande individer och medborgare.⁹

Enligt kursplanerna i svenska och svenska som andraspråk ska eleverna genom undervisningen ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.

Forskning visar att det är betydelsefullt att eleverna får stöd genom samtal om texternas innehåll för att kunna utveckla läs- och skrivstrategier.¹⁰

Olika texter

Eleverna uppger att de läser olika slags texter och ger som exempel att de läst sagor, dikter, dagböcker, argumenterande texter och fabler. Ofta är texten kopplad till något de ska skriva. Eleverna i årskurs 4-5 håller nu på att lära sig skriva faktatexter och då läser de olika faktatexter eller tittar på film med fakta inom det område de ska skriva om. Dessa elever anser att de noga gått igenom vad som är typiska drag för olika texttyper och känner sig säkra på att kunna identifiera olika texttyper. Varje morgon läser de i sin tystläsningsbok som kan vara skönlitterär eller någon annan bok och ibland har de en högläsningsbok som läraren läser ur. Böckerna tar de med sig hemifrån då de anser att skolans bibliotek är alltför begränsat. De får ofta tips på böcker av varandra

⁹ 1 kap. 4 § tredje stycket skollagen.

¹⁰ Skolverket "Nya språket lyfter" kapitel "Vad säger forskning" sid 15.

eller av läraren genom boksamtal och bokrecensioner. Eleverna går aldrig tillsammans med lärarna till kommunens bibliotek. Detta bekräftas även vid lärarintervjun.

Vid intervju med lärarna framkommer att de ofta arbetar ämnesövergripande och det är vanligt att texter läses och bearbetas med koppling till samhällsorienterande och naturorienterande ämnen. Enligt lärarna arbetar de inte med så kallade webbtexter, dvs. deras uppbyggnad och typiska språkliga drag. Detta bekräftas även av den elev-enkät Skolinspektionen genomförde inför granskningen.

Lässtrategier

Eleverna ger olika uppgifter kring om de arbetat med att lära sig läsa texter på olika sätt beroende på syftet med läsningen. Några elever känner igen begrepp som att skumläsa men tror inte de har arbetat med att lära sig läsa texter på olika sätt. Några elever uppger att de ändå läser texter på olika sätt beroende på syftet med läsningen. De nämner att de arbetat mycket med att läsa "på raderna, bortom raderna och mellan raderna" när de arbetar med läsförståelse. Lärarna anser att de tränat olika lästekniker med eleverna och ger exempel på detta.

Lärarna berättar att de brukar arbeta i perioder med olika områden i ämnet svenska. De har under en period arbetat med att lära eleverna en särskild metod för fördjupad läsförståelse och hänvisar ofta till den när eleverna ska läsa. Metoden innebär att eleven med hjälp av olika lässtrategier kan fördjupa läsförståelsen när de tar sig an en ny text. Lässtrategierna benämns som *läsfixarna* och varje strategi har ett namn (såsom "spå-gumman", "detektiven" osv). Strategierna används för att bland annat förutspå händelser i texten, ställa frågor till texten, reda ut oklarheter och att sammanfatta texten. Lärarna menar att metoden har hjälpt eleverna att ta sig an texter på ett nytt sätt och har utvecklat deras läsförståelse.

Lärarna och eleverna uppger att när de ska läsa en text förbereds eleverna på olika sätt. Till exempel går de igenom svåra ord i texten och eleverna får gissa textens innehåll genom att läsa rubriker eller se på bilder till texten. Det förekommer också att läraren läser texter för eleverna och stannar upp för att ställa frågor och förklara under läsningen. De får ofta svara på frågor till texter de läser. När de svarat på frågorna får de samtala om sina svar under lärarens ledning. De har också haft boksamtal under en period då eleverna läst olika bokserier med tillhörande frågor som de fått diskutera och reflektera kring. Eleverna berättar att de använder *läsfixarna* för att bättre förstå texter.

Vid några av de lektioner Skolinspektionen observerat letar eleverna lämpliga texter på internet och i böcker inför en skrivuppgift. En del elever har svårigheter med detta och anger vid intervjun att det svåraste är att hitta samma information från flera olika källor för att informationen ska anses som tillförlitlig. Många elever ägnar en stor del av lektionerna åt att hitta lämpliga texter, filmer eller att komma ut på internet. Vid fråga till elever och lärare om de ofta låter eleverna leta texter på internet svarar de att det inte är ovanligt att de gör det. Lärarna menar dock att de ofta tar fram texter till eleverna uti-

från elevernas behov. Det har dock varit svårt att leta upp lämpliga texter till alla eleverna då de i stort själva fått välja område att skriva om.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i ganska hög grad får lära sig lässtrategier för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna. Lärarna arbetar strukturerat med att ge eleverna olika verktyg de kan använda sig av vid läsningen och som hjälper dem att fördjupa läsförståelsen. Dock behöver lärarna försäkra sig om att eleverna får texter som är anpassade efter deras läsförmåga så att inte eleverna får för stort ansvar för detta.

2.2 Får eleverna lära sig skrivstrategier för att skapa olika typer av texter med anpassning utifrån deras typiska uppbyggnad och språkliga drag?

Här undersöks om eleverna får lära sig vad som är typiskt för **olika** texter, att skriva **olika** typer av producerande texter och om de får lära sig hur man bygger upp en text beroende på syfte och sammanhang. Vidare granskas också om eleverna får lära sig att bearbeta de texter de skriver.

Här granskas också om läraren ser till att eleverna strukturerat får samtala om egna och andras texter med ett aktivt lärarstöd utan fokus på rätt eller fel svar. Vidare om läraren medvetet arbetar med att ge eleverna verktyg som hjälper dem att utveckla sitt skrivande.

Enligt skollagen syftar utbildningen till att främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.¹¹

Enligt kursplanerna ska eleverna genom undervisningen ges förutsättningar att formulera sig och kommunicera i tal och skrift samt anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

Forskning visar att elevernas skrivutveckling gynnas av att eleverna får skriva och kommunicera egna texter och av att de får undervisning om skrivande.¹²

Olika texter

Både lärare och elever ger exempel på olika texttyper eleverna skrivit såsom berättande texter, sagor, dikter, brev, faktatexter, protokoll, instruktioner och argumenterande texter. Ofta skriver de texter med anknytning till samhälls- och naturorienterande ämnen och då är det ämnesinnehållet som styr valet av skrivuppgift. Skrivuppgifter kan också vara kopplade till något eleverna läst eller gjort, till exempel sett en film på skolbio. Eleverna tycker de har fått lära sig vad som är typiskt för olika texter och ger uttryck för att lärarna är bra på att förklara för dem vad som är texttypens kännetecken innan de själva ska börja skriva. Vid intervjuer framgår att eleverna inte får lära sig skriva webbtexter. Av den elevenkät Skolinspektionen genomförde inför besöket framgick att 41 procent av eleverna anser att de inte får träna sig på att skriva webbtexter, 25

¹¹ 1 kap. 4 § tredje stycket skollagen.

¹² Skolinspektionens kunskapsöversikt inför projektet www.skolinspektionen.se

procent anser att de får det och 34 procent vet inte. Dock berättar lärarna vid intervjun att de har för avsikt att starta en blogg som eleverna ska få skriva.

Skrivstrategier

När eleverna ska börja med en skrivuppgift är det enligt lärarna och eleverna vanligt att läraren genomför en så kallad "modellektion". De studerar då tillsammans olika exempel på texttypen. Därefter samtalar läraren med eleverna om vad som är typiskt för texten och sedan skapar de en text tillsammans. De jämför den nya texttypen med texter de skrivit tidigare och eleverna får lära sig begrepp som är typiska för texttypen. Det är också vanligt att de arbetar med att skriva tankekartor, först tillsammans enligt "modellektionen" och sedan får eleverna göra egna tankekartor. Ibland visar lärarna olika texter för att jämföra dem utifrån vilken kvalitet de har. De kan visa en text som ett dåligt exempel för att tillsammans med eleverna komma fram till vad som gör texten dålig och hur den kan förbättras.

Vid några lektioner som Skolinspektionen observerat arbetar eleverna med att lära sig skriva faktatexter. En "modelllektion" har genomförts och de arbetar med att skriva så fylliga tankekartor som möjligt för att förbereda skrivandet. Läraren cirkulerar mellan eleverna och eleverna resonerar med läraren kring det de skrivit. Eleverna är noga med att inte blanda in sina egna åsikter i texten eftersom de lärt sig att inte göra det. De påminns ibland av läraren att gå tillbaka till den skriftliga punktlistan med kännetecken för vad som är typiskt för en faktatext. Eleverna verkar engagerade i uppgiften och det förekommer att elever går till punktlistan som är uppsatt på väggen för att påminna sig om vad som är typiskt för en faktatext.

För att hjälpa eleverna komma igång med skrivandet berättar eleverna vid intervju att lärarna ibland hjälper dem genom att ge exempel på "en början" till texten. För att disponera texten och bygga upp en bra text nämner eleverna bildmodellen "valen" (här åsyftas valfisker) vilken de menar hjälper dem att bygga upp en text med början, stegring i mitten och något avrundat slut. Vidare läser läraren texter för dem som inspiration. Lärarna kan också resonera med eleverna kring innehållet innan de ska börja skriva och de får ge förslag för att inspirera varandra i skrivandet. Ibland ger läraren eleverna hjälpande frågor för att komma vidare i skrivandet.

Eleverna berättar att de får hjälp med att vidareutveckla och bearbeta sina texter genom att fråga läraren om tips. Ibland ber de en kamrat om hjälp och vanligen lämnar de in sin text till läraren som hjälper eleverna utveckla den. De arbetar även med så kallad kamratrespons då en kamrat får läsa texten för att säga vad som är bra och vad som behöver utvecklas. Under en av de observerade lektionerna arbetar klassen med kamratrespons och har en "mall" som stöd för arbetet med att ge respons.

Eleverna uppger vid intervju att det är vanligare att de får skriftlig respons på texten av läraren när den är klar än när de bara gjort en "kladd". De tycker oftast kommentarerna

hjälper dem till nästa gång de ska skriva. Eleverna anser själva att de utvecklas som skribenter men någon elev anger att *"jag nog skriver mer utvecklande meningar. Men inte på grund av läraren utan på grund av alla böcker jag läser"*. Någon elev berättar att *"jag har skrivit så bra jag kan och kan inte göra bättre"*. Eleverna anser att de skriver bättre när de får skriva på dator då det är enklare att gå tillbaka och ändra i texten.

En lärare uppger vid intervjun att de, i alla ämnen, försöker ha halvtidsinlämning för formativ bedömning då läraren läser och kommenterar texterna. Lärarna uppger också att eleverna under skrivandets gång frågar dem om respons på texten och de cirkulerar under skrivandet mellan eleverna och ger muntlig respons. Efter det att texten är klar får eleverna tillbaka den med kommentarer och kan justera sin text. Om eleverna kör fast i sitt skrivande kan de även få låta texten "vila" till nästa dag.

När texterna är klara får eleverna ibland redovisa texten för klassen eller sätta upp den på väggen, berättar eleverna. De tycker dock att det kan vara oklart vem som är mottagare av texten och att texterna ofta bara sätts in i en pärm. De tror läraren sparar texterna för att använda dem som underlag om de skulle byta skola. Lärarna uppger att det är viktigt att det finns en mottagare av de texter eleverna skriver. Eleverna har arbetat med att skriva brev och då fanns en mottagare av breven. På förekommen anledning har de pratat om att skriva sms och har på så sätt samtalat om hur texten påverkas avseende vilken mottagare den har. Eleverna har även läst upp sagor de skrivit och de har fått lära sig redovisa för andra elever.

Vid några lektioner som Skolinspektionen observerat ska eleverna lära sig vad det innebär att gestalta något i en text samt lära sig ge och få kamratrespons på texter de skrivit i samarbete med samhällskunskapen. Eleverna reflekterar två och två över vad de tror "att gestalta" betyder och berättar sedan vad de kommit fram till. Någon elev som först inte tror sig ha rätt, ger med hjälp av lärarens uppmuntran en mycket skicklig bild av vad ordet kan härledas till. Efter att ha förankrat begreppet hos eleverna ger läraren exempel på meningar som läraren sedan gestaltar. Därefter får eleverna korta texter som de två och två gestaltar. Eleverna redovisar frimodigt sina gestaltningar och det blir extra spännande när de får gissa ledordet i den ursprungliga texten. Elevernas gestaltningar skapar en magisk stämning i klassrummet och alla deltar med stort intresse.

Läraren går vid de observerade lektionerna vidare med att lära eleverna att ge kamratrespons på texter de skrivit och kopplar övningen med gestaltningar till övningen med att ge kamratrespons. Eleverna får strukturerat lära sig hur de ger respons genom att skriva, utifrån givna frågeställningar, respons på sin kamrats text. Lektionerna är långa men eleverna arbetar med stort intresse och olika arbetssätt används.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i hög grad får lära sig skrivstrategier för att skapa olika typer av texter med anpassning utifrån deras typiska uppbyggnad och språkliga drag.

Lärarna ger eleverna ett aktivt stöd genom textsamtal och olika verktyg som hjälper eleverna att bygga upp, utveckla och bearbeta sina texter. Skolinspektionen vill dock framhålla vikten av att skolan även arbetar med webbtexter (till exempel bloggar, twitter, facebook) för att eleverna ska få kunskap om och kunna hantera nutida kommunikationssätt.

3. Utmanar och vidgar undervisningen elevernas intresse för läsning och skrivning?

Här undersöks om läraren följer upp hur varje elevs intresse för läsning och skrivning utvecklas och tillsammans med eleverna utvärderar undervisningen. Vidare om läraren utgår från detta för att säkerställa att läs- och skrivundervisningen inriktas mot en tydlig progression i varje elevs lärande. Här undersöks också om eleverna (i intervjuer och enkät) uppger att deras intresse för läsning och skrivning ökar.

Enligt kursplanerna ska undervisningen i svenska och svenska som andraspråk stimulera elevernas intresse för att skriva och läsa.

Skolverket visar i en rapport att de elever som tycker om att läsa har ett bättre läsprovresultat än elever som inte tycker om att läsa.¹³

Samtliga elever som intervjuats uppger att de tycker att det är viktigt att kunna läsa och skriva. Det varierar mellan eleverna om de också tycker det är intressant. De yngre eleverna verkar vara något mer intresserade av att läsa och skriva än de äldre. Elever vid en av intervjuerna ger exempel på hur de inspirerats vidare till att skriva hemma efter det att de arbetat med vissa skrivuppgifter i skolan. Någon elev berättar att elevens intresse för att läsa och skriva inte är så stort men har ökat på grund av undervisningen. Någon elev uttrycker att *"jag är redan så intresserad så jag kan inte bli mer intresserad"* och en annan att *"jag blir bättre på att läsa och skriva men inte mer intresserad"*. De flesta eleverna ger vid intervjuerna uttryck för att undervisningen gör att de blir mer intresserade av att läsa och skriva.

Vid påståendet i Skolinspektionens elevenkät om undervisningen i svenska gör att de vill läsa mer svarar 48 procent att *det stämmer helt och hållet* och 45 procent svarar att *det stämmer ganska bra*. Vid motsvarande påstående vad gäller att vilja skriva mer svarar 36 procent av eleverna att *det stämmer helt och hållet* och 38 procent svarar att *det stämmer ganska bra*. Således är eleverna i enkäten mer positiva till läsundervisningen än skrivundervisningen. 18 procent svarar att *det stämmer ganska dåligt* att undervisningen gör att de vill skriva mer. Hela 99 procent ger positiva svar vid påståenden om deras lärare

¹³ Skolverket (2012). *PIRLS 2011 – Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv*. Stockholm.

i svenska är bra på att göra skolarbetet intressant. Samtliga elever svarar att läraren i svenska hjälper dem i arbetet så mycket de behöver.

Eleverna berättar att lärarna brukar fråga dem då och då vad de tycker om det de arbetar med, framförallt om de provar nya arbetssätt, men att de inte brukar ha skriftliga utvärderingar när ett arbetsområde är klart i ämnet svenska. I Skolinspektionens enkät svarar 45 procent av eleverna att *det stämmer helt och hållet* och 37 procent att *det stämmer ganska bra* på påståendet att deras lärare i svenska frågar dem vad de tycker om undervisningen i ämnet.

Under de lektioner som Skolinspektionen observerat arbetar eleverna engagerat och koncentrerat. Vid flertalet av lektionerna kan dock inte några ansatser till utvärderingar av lektionerna noteras eller andra gemensamma reflektioner över lärandet. Lärarna uppger dock vid intervjun att de vid slutet av dagen ibland gör sammanfattningar tillsammans med eleverna och samtalar om vad eleverna lärt sig under dagen. I någon klass görs då och då korta utvärderingar där eleverna får bedöma lektionen efter en skala. Lärarna menar att reflektioner över lärandet framförallt görs tillsammans med eleverna under arbetets gång.

Lärarna uppger att de inte direkt ställer frågor till eleverna för att ta reda på om undervisningen gör att deras intresse för att läsa och skriva ökar men de är följsamma och märker vad som inte fungerar. Lärarna berättar att det är lättare att se hur elevernas intresse utvecklas och vidgas för läsning än för skrivning. Lärarna ger exempel på hur de försöker utmana eleverna att nå längre, läsa svårare böcker och vidga deras läsande och skrivande genom att styra in dem på andra områden än de brukar.

Lärarna berättar att de i arbetslaget gör terminsutvärderingar och analyserar resultat vid nationella prov. De ger exempel på hur resultatet i årskurs 3 visade att eleverna var sämre på faktatexter än berättande texter varför de nu arbetat mer med detta. Rektorn anser att det kan vara svårt på en liten skola att göra utvärdering på grupp- och skolnivå och inte bara på individnivå. Varje lärare ska, enligt rektorn, ställa upp tre utvecklingsområden att arbeta mot utifrån vad som kommit fram vid olika utvärderingar. Rektorn följer upp undervisningen via medarbetarsamtal men också genom att vara nära verksamheten i kontakter med lärare, föräldrar och elever.

Rektor uppger att skolan har uppmärksammat att flickor har bättre resultat vad gäller att läsa och skriva än pojkar. För att uppmuntra pojkarna att läsa mer ger skolan dem förslag på olika böcker de kan läsa och de är, liksom flickorna, delaktiga vid inköp av böcker till biblioteket och kan på så sätt påverka bokinköp utifrån sina intressen. Rektor menar att genom att locka pojkarna till läsning kan de även utveckla skrivning.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att undervisningen i svenska i ganska hög grad utmanar och vidgar elevernas intresse för läsning och skrivning.

Lärarna följer upp elevernas kunskapsutveckling och anpassar undervisningen utifrån elevernas olika behov och intressen. Dock bör rektorn och lärarna systematiskt följa upp om undervisningen leder till att elevernas intresse för läsning och skrivning vidgas

och ökar för att ha möjlighet att förändra undervisningen. Detta eftersom elevers intresse för läsning är en identifierad framgångsfaktor för god läsutveckling och även mot bakgrund av att pojkarna vid skolan har haft ett lägre genomsnittligt betygsresultat än flickorna i svenska i årskurs 6.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att granska om eleverna får en undervisning i svenska/svenska som andraspråk som engagerar, motiverar och vidgar deras intresse för läsning och skrivning samt utvecklar deras läs- och skrivstrategier, så att tilltron till och utvecklingen av den egna språkliga och kommunikativa förmågan stärks. Projektets övergripande frågeställningar är:

- Får eleverna lära sig läs- och skrivstrategier för att utveckla sin läs- och skrivförmåga?
- Får eleverna ett aktivt stöd i läs- och skrivundervisningen?

Metod och material

Granskningen av undervisningen i svenska i årskurserna 4-6 innebär att inspektörerna samlar in skriftlig dokumentation samt besöker skolorna, observerar undervisningen, intervjuar lärare, rektor och elever. Skolinspektionen har också genomfört en elevenkät vid samtliga skolor som ingår i granskningen.

All information analyseras sedan för varje enskild skola och sammanställs och redovisas i ett beslut för skolan och i denna rapport.